

Johan de Wittstraat 140
 Postbus 550
 3300 AN Dordrecht
 T [078] 770 85 85
 F [078] 770 85 84
 E algemeen@ozhz.nl
 www.ozhz.nl
 KvK-nummer: 51291010

Notitie

Aan Bestuur OZH
 Van OZH
 Dossier E-noses ZH
 Datum 23 september 2021
 Onderwerp Stand van zaken en Voorstel e-noses-systeem ZH voor de jaren 2022 en 2023

Zaaknummer

Kenmerk

1. E-noses in onze regio

E-noses (elektronische neuzen) zijn compacte instrumenten, die veranderingen in de luchtsamenstelling meten zodat sneller kan worden ingespeeld op het vrijkomen van hinderlijke of gevaarlijke gassen. Het e-noses netwerk ZH heeft de volgende doelen:

- Het verbinden van de reeds bestaande netwerken in Rijnmond en Brabant c.q. het toepassen van het 'early warning systeem' waardoor tijdig en gericht kan worden ingespeeld op (potentiële) incidenten.
- Het signaleren en doormelden van ontgassing op vaarwegen binnen Zuid-Holland Zuid. Dit vanwege het verbod in de provinciale milieuverordening (PMV) van Zuid-Holland dat het varend ontgassen van benzeen (een zgn. zeer zorgwekkende stof) en benzeenhoudende stoffen verbiedt.
- Het mogelijk signaleren van luchtverontreiniging/stanksituaties.

Het E-noses netwerk ZH bestaat nu uit 42 e-noses (zie bijlage 1.1). De gemeente Strijen heeft besloten de 4 e-noses langs het Hollands Diep in beheer te geven van Omgevingsdienst Midden West Brabant (zie bijlage 1.2). De gemeente wilde bewust participeren in een netwerk rond het industriegebied Moerdijk. In totaal zijn dus 46 e-noses operationeel in de ZH-regio. De 42 e-noses ZH die in 2021 operationeel waren zijn gefinancierd door de deelnemers van OZH: de gemeenten en de provincie Zuid-Holland.

De inspanningen gebeuren tegen het licht van de provinciale milieuverordening van de provincie Zuid-Holland (Verbod varend ontgassen; 2016). Op Europees en nationaal niveau worden inmiddels ook inspanningen gepleegd om ontgassing tegen te gaan. In hoofdstuk 2 staan de landelijke ontwikkelingen over dit verbod van varend ontgassen nader toegelicht.

Naast de e-noses is een benzeensensor operationeel. Dit in verband met het verbod op het emitteren van benzeen en benzeenhoudende stoffen door de schepvaart volgens de provinciale milieuverordening van de provincie Zuid-Holland (Verbod varend ontgassen; 2016). Monitoren op benzeen heeft uit oogpunt van toezicht een groot voordeel.

2. Ervaringen e-noses netwerk

In de AGO-vergadering van 2020 lag een rapportage voor over 2019 en een deel van 2020. Geheel 2020 is nu als bijlage opgenomen. Zoals u weet, ontvangt de meldkamer van DCMR de signalen uit de e-noses bij een verandering in de luchtsamenstelling. Samen met het 'early warning systeem' leidt dit in veel gevallen tot natrekken van de situatie ter plekke.

2021 is nog gaande, dus we kunnen nog geen conclusies trekken over 2021. Niettemin zijn, op basis van de eerdere jaren, enkele hoofdconclusies te trekken:

- Het systeem is optimaal ingericht voor het signaleren van ontgassende schepen. De geïmplementeerde programmatuur van de 'ontgassingstool' in de software van het e-nose-systeem leidde tot een sterke verhoging van het aantal e-nose meldingen.
- Voor een maximaal effect van het e-nose netwerk is het belangrijk om stof-specifiek te analyseren. De benzeensensor draagt daaraan bij.
- ILT is medio 2020 met een inhaalslag toezicht op het water gestart.

Overigens heeft het e-nose netwerk geen signalerende waarde heeft voor stanksituaties. En door de vertraging in het vaststellen van het landelijke ontgassingsverbod is het voor ILT onduidelijk wanneer hun taak echt gestalte krijgt; het lijkt erop dat hun inspanningen vooralsnog worden terug geschroefd.

3. Ontwikkelingen Varend ontgassen

Nog niet besloten over het nieuwe verdrag

In de provincies Noord-Brabant, Zuid-Holland, Noord-Holland, Utrecht, Gelderland, Overijssel, Zeeland en Flevoland zijn ontgassingsverboden ingesteld. De provinciale initiatieven hebben mede ten grondslag gelegen aan het besluit op 22 juni 2017 van de Conferentie van Verdragsluitende Partijen tot wijziging van het Verdrag inzake de verzameling, afgifte en inname van afval in de Rijn- en binnenvaart (het CDNI en het bijbehorende Scheepsafvalstoffenverdrag) en de daarbij horende uitvoeringsregelgeving het Scheepsafvalstoffenbesluit. Doel van deze wijziging is het vermijden van schade aan het milieu door het vrijkomen van verontreinigende dampen in de atmosfeer. Tegen de achtergrond van het principe "de vervuiler betaalt" zijn regelingen ingevoerd die betrokken partijen verplichten schadelijke dampen naar behoren te verwijderen of te laten verwijderen. Het CDNI zal pas in werking treden (in 2 fasen) als de verdragsluitende partijen het bekrachtigen.

Handhaving en samenwerken

In het huidige ADN is meer algemeen bepaald dat gevaarlijke stoffen rond bruggen en sluizen en in dichtbevolkte gebieden niet mogen worden ontgast. De Inspectie Leefomgeving en Transport, Rijkswaterstaat, de politie en de havendiensten zijn bevoegd om dit verbod te handhaven. DCMR ontvang na het doorgeven van een melding veelal geen terugkoppeling.

Het handhaven van (provinciale) ontgassingsverboden is niet zo makkelijk. Op de rijkswateren wordt niet gehandhaafd omdat er (nog) geen verbod is. De provincies zijn voor toezicht en handhaving veelal afhankelijk van operationele diensten; niet alle overtredingen (kunnen) worden geconstateerd.

Hoe gaat uitvoering worden?

De minister van Infrastructuur en Waterstaat en de milieugedeputeerden van Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht, Noord-Brabant, Zeeland, Flevoland, Overijssel en Gelderland hebben het initiatief genomen tot de oprichting van de Taskforce Varend Ontgassen. Ook de brancheorganisaties in de petrochemie, de binnenvaart en de havens participeren in dit initiatief. Deze heeft als opdracht te zorgen voor een soepele overgang naar een landelijke ontgassingsverbod (implementatie van het Europees Verdrag inzake de verzameling afgifte en inname van afval in de Rijn- en binnenvaart).

Voor de handhaving zijn RWS en ILT de aangewezen diensten, zo stelt de minister in de Kamerbrief. ILT gaf in een eerder stadium aan dat zij vanaf juni 2020 de toezichthoudende taak actief oppakt. ILT betreft ook het raadplegen van de vervoersgegevens van de scheepvaart in hun toezichthandelingen. Duidelijk is dat de e-noses-systemen benut zullen worden om ontgassing op het water te kunnen signaleren waarna het karakter van deze ontgassing zo veel mogelijk wordt onderzocht/ Uit recent contact met ILT blijkt echter het volgende:

- Men verwacht dat het landelijke ontgassingsverbod niet eerder dan eind 2023 van kracht wordt. Er treedt vertraging op bij de landen Frankrijk en Zwitserland.
- ILT heeft deze taak nog niet van het ministerie I&W daadwerkelijk toegewezen gekregen. In principe is ook Rijkswaterstaat een potentiële kandidaat. Door de vertraging van het landelijke ontgassingsverbod zijn de inspanningen van ILT nu ook op een lagere niveau dan vorig jaar.
- Dit betekent ook dat een financieringsstructuur van uit I&W nog niet is opgesteld en ook niet op korte termijn verwacht wordt.

4. Advies voor vervolg

Voortzetting

- ILT geeft nadrukkelijk aan gebruik te willen maken van de bestaande e-nose systemen in Nederland.
- Aangezien het ontgassingsverbod weer fors wordt uitgesteld en het ILT dus voorlopig de toezichthoudende taak niet expliciet op zich neemt, is het noodzakelijk het e-nose-systeem voor 2022, en naar verwachting ook nog het volgende jaar 2023, op de gebruikelijke wijze voort te zetten.
- OZHZ is alert over een mogelijke financieringsstructuur vanuit het ministerie I&W en onderhoudt daartoe de contacten met ILT.

5. Financiële aspecten 2022 en 2023

In navolging op het besluit in 2020 om met een jaar te verlengen, is nu een besluit voor het opnieuw verlengen op zijn plaats.

De navolgende tabel geeft een overzicht van de externe e-noses ZHZ kosten voor 2022 in hoofdlijn weer. De externe kosten zijn opgenomen in de jaarprogramma's 2022 van de gemeenten en de provincie.

De interne kosten OZHZ zijn voor 2022 onder het jaarprogramma PZH geplaatst.

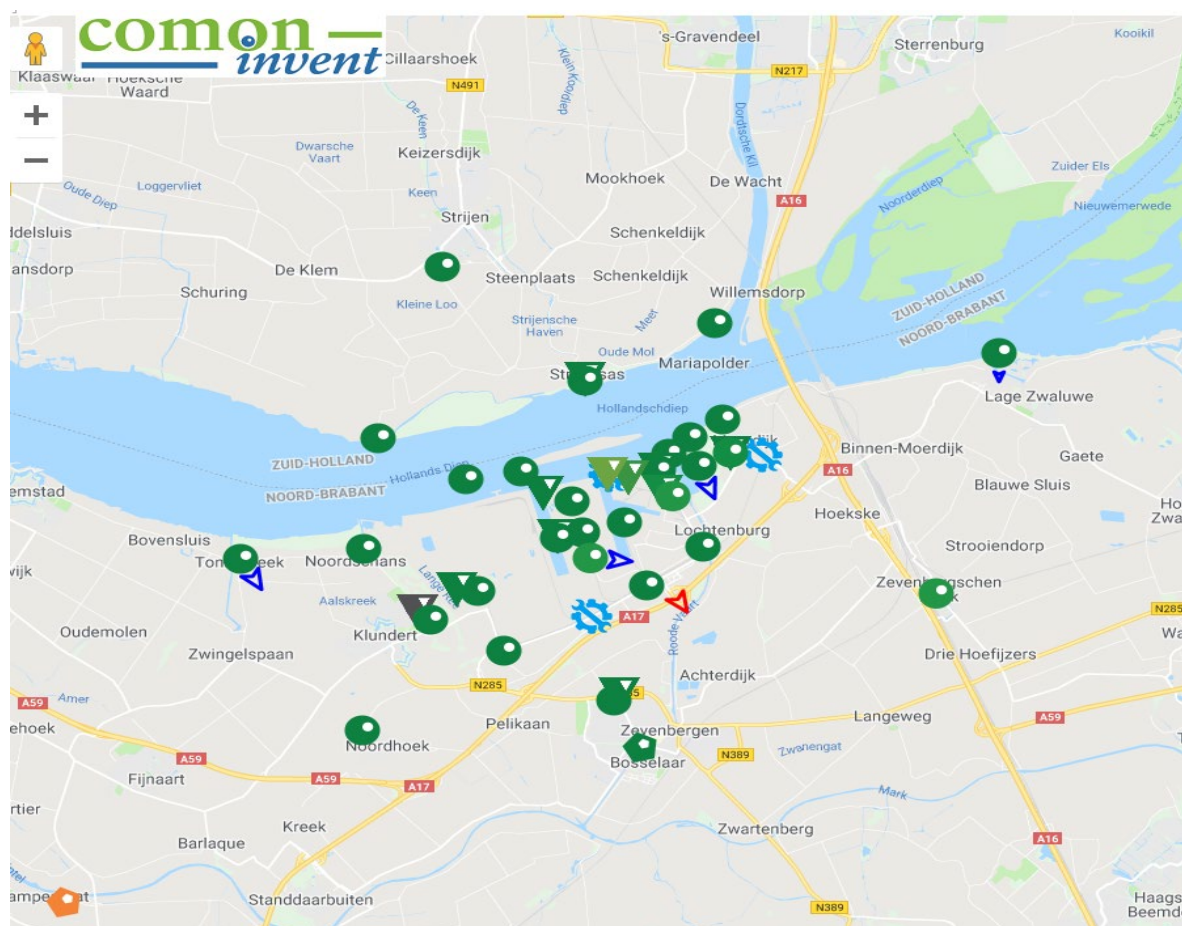
Tabel :externe kosten e-nose-systeem ZHZ

Onderdeel	Kosten euro/jaar
Externe kosten e-noses en ondersteunende apparatuur	77.000,=
Externe kosten benzeensensor; Beheer en eenmaal verplaatsing in de regio (idem)	6.600,=
Totale kosten	83.600,=

- Bijlage:**
1. Ligging van de e-noses in beheer door ZHZ
  2. Ligging van de e-noses in beheer door OMWB
  3. Rapportage 2020
  4. E-nose beelden langs de Oude Maas

The map displays the Rotterdam region, including the city of Rotterdam and surrounding areas like Schiedam, Vlaardingen, and Spijkenisse. Numerous green dots are scattered across the map, representing the locations of various water treatment plants (WWTPs). A legend in the bottom left corner identifies these green dots as 'comon invent'. The map also shows major roads, water bodies, and surrounding municipalities.

Bijlage 2: Ligging e-noses in beheer bij OMWB

Bijlage 3: Rapportage 2020

De DCMR rapporteerde de e-nose data sterk op hoofdlijn. Er is een verdeling gemaakt tussen eerste en tweede helft van het jaar, omdat in de tweede helft ILT actief is gaan optreden. Deze zijn in de tabel samengevat.

Tijdvak	Aantal ontvangen meldingen waarvan Aantal klachten bewoners	Aantal scheepsnamen getraceerd	Ondernomen acties door betrokken diensten/waarnemingen
2020 eerste halfjaar	399 meldingen met de verdeling: Lek: 118 Oude Maas: 159 Dordtse Kil: 97 Hollands Diep: 25 0 klachten	Circa 123	- 371 ontvangen via de ontgassingstool - 28 direct waargenomen via de meldkamer Daarbij is: - 3 keer het schip zelf daadwerkelijk getraceerd waarvan 1 keer naar de meldkamer politie is doorgezet > geen terugkoppeling ontvangen - 5 keer het vermoeden van een lokale bron genoemd
2020 tweede halfjaar	386 meldingen met de verdeling: Lek: 83 Oude Maas: 167 Dordtse Kil: 91 Hollands Diep: 45 aantal klachten onbekend	onbekend	Hiervan zijn er in totaal 115 meldingen doorgezet naar ILT. Daarbij zijn 34 overtredingen vastgesteld: - 29 waarschuwingsbrieven aan de ondernemingen die verantwoordelijk zijn voor het vervoer met de tankschepen (de exploitanten) - 5 processen-verbaal voor ontgassings-overtredingen.

De in 2019 volledig geïmplementeerde programmatuur van de 'ontgassingstool' in de software van het e-nose-systeem leidde tot een sterke verhoging van het aantal e-nose-meldingen. Tegen 291 meldingen in 2019 werden er in 2020 785 meldingen ontvangen. Bijlage 4 geeft hiervan een voorbeeld: het 'volgen' van een schip op de Oude Maas.

De inzet van ILT heeft tot een duidelijke verhoging van het aantal toezichtacties geleid. In totaal stelde ILT op basis van ADN 34 keer een overtreding vast. Het kan hierbij gaan om het ontgassen in dichtbevolkt gebied, het ontgassen in sluizen/voorhavens van sluizen en het ontgassen onder of direct rond bruggen.

Van de 34 geconstateerde overtredingen trad ILT als volgt op:

- 29 waarschuwingsbrieven gestuurd aan de ondernemingen die verantwoordelijk zijn voor het vervoer met de tankschepen (de exploitanten)

- 5 processen-verbaal opgesteld voor betrokken schippers voor ontgassingsovertredingen.
- I.v.m. de discussie rond geurklachten in Strijensas in de Hoeksche Waard is hierbij de vraag gesteld welk deel daarvan het Hollands Diep betrof. Er is geen overtreding rond het Hollands Diep vastgesteld. Er was nl. geen sprake van strijdigheid met vigerende regelgeving. Dit is nl. geen dicht bevolkt gebied zodat ontgassen is toegestaan.

De benzeensensor

In het jaar noteerde OZHZ 28 kleinere pieken in de range van 6 tot 15 microgram/m³. Zij hadden geen relatie met een e-noses signaal uit de directe omgeving. Er zijn 6 pieken meer opvallende pieken (maximaal 15 min) in de range van 15-45 microgram/m³ waargenomen. Ook hier is er geen relatie met een e-nose-signaal vastgesteld. Mogelijk is hier beïnvloeding van de nabijgelegen verkeersweg of pleziervaart. Hieruit volgt de conclusie dat de gemiddelde benzeen concentratie in de lucht rond het meetpunt de gezondheidsgrenswaarde benzeen (5 µg/m³) niet overschrijdt.

Bijlage 4: e-nose beelden langs de Oude Maas

